

ส่องพระส่องตน : ก้าวพ้นวิกฤตร่วมกัน

พระวิชุด ธรรมชิต

ส่องพระส่องตน : ก้าวพ้นวิกฤตร่วมกัน

พระวิจิต ธัมมชิตโต

เรียบเรียงโดย:	พระวิจิต ธัมมชิตโต
เลขมาตรฐานสากล:	๙๗๘-๖๑๖-๗๗๕๕-๒๓-๖
พิมพ์ครั้งที่ ๑:	กันยายน ๒๕๕๘
จำนวนพิมพ์:	๑๐,๐๐๐ เล่ม
ภาพประกอบ:	เอกภพ สิทธีวรรณธนะ
รูปเล่ม:	วชิรญาณ พรอัมรา
จัดทำโดย:	เครือข่ายพุทธิกา ๔๕/๔ ข.อรุณอมรินทร์ ๓๙ ถ.อรุณอมรินทร์ แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐ โทรศัพท์ : ๐๒-๘๘๖-๐๘๖๓ ๐๒-๘๘๒-๔๓๘๗, ๐๘๖-๓๐๐๕๔๕๘ โทรสาร : ๐๒-๘๘๒-๕๐๔๓ อีเมล : b_netmail@yahoo.com เว็บไซต์: http://www.budnet.org

สนใจสนับสนุนการพิมพ์เผยแพร่ โปรดติดต่อเครือข่ายพุทธิกา

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา สาขาอรุณอมรินทร์ ประเภทออมทรัพย์
ชื่อบัญชี เครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทย
เลขที่บัญชี ๑๕๗-๑-๑๗๐๗๔-๓

หรือธนาคารใด ส่งจ่ายในนาม นางสาวมณี ศรีเพียงจันทร์
ปณ.ศิริราช ๑๐๗๐๒ และส่งมาที่เครือข่ายพุทธิกา

สายด่วนให้คำปรึกษาทางจิตใจผู้ป่วยระยะสุดท้าย

โทรศัพท์ ๐๘๖-๐๐๒๒๓๐๒

สารบัญ

คำนำ	๔
ภาคหนึ่ง เข้าใจพระ	๗
ความหลากหลายของพระไทย	๘
วิถีของสังคมยุคใหม่	๑๖
ภาคสอง กล้องส่องพระ	๑๘
แค่ไหนถึงรับได้	๑๙
การขบขัน	๒๑
การรับเงิน-หาเงิน-ใช้เงิน	๒๕
การดำเนินชีวิต	๒๘
ความสัมพันธ์กับสตรี	๓๓
ภาคสาม ส่องทางออก	๓๘
ฝ่ายปกครองสงฆ์	๓๙
ฝ่ายบรรพชิต	๔๐
ภาครัฐและเอกชน	๔๑
ฝ่ายคฤหัสถ์	๔๑
การดูแลภิกษุสงฆ์	๔๓
เริ่มต้นได้ทันที	๔๕

คำนำ

ทุกวันนี้เรื่องราวเกี่ยวกับพระสงฆ์ปรากฏเป็นข่าวตามสื่อต่างๆ ไม่เว้นแต่ละวัน โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น เฟซบุ๊ก ส่วนใหญ่เป็นข่าวด้านลบเกี่ยวกับการประพฤติผิดพระวินัย หรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เหตุการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงปัญหาคณะสงฆ์ซึ่งกำลังอยู่ในขั้นวิกฤต รากเหง้าของปัญหานั้นอยู่ที่ระบบการปกครองและระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ที่ผุ่กร่อนและรอการปฏิรูปมาช้านานแล้ว อย่างไรก็ตาม ปฏิเสธไม่ได้ว่า ศักดิ์ศรีของชาวพุทธฝ่ายคฤหัสถ์โดยรวม ก็มีส่วนไม่น้อยในการทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว อาทิ เช่น การละเลยไม่ใส่ใจในการประพฤติปฏิบัติของพระสงฆ์ ทำให้พระสงฆ์ซึ่งเคยอยู่ในกำกับของสังคมมาโดยตลอดสามารถประพฤติตนย่อหย่อน ทำตามอำเภอใจได้สะดวก จนเกิดปัญหาตามมามากมาย

อย่างไรก็ตาม ลำพังความใส่ใจในการประพฤติตนของพระสงฆ์เท่านั้นยังไม่พอ ขรราวาสนญาติโยมควรมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพระวินัย

รวมทั้งเข้าใจถึงเงื่อนไขหรือบริบทของพระสงฆ์ในปัจจุบัน ซึ่งมีความหลากหลายและซับซ้อน จึงจะสามารถส่งเสริมให้ท่านเจริญงอกงามในสมณเพศและบำเพ็ญประโยชน์แก่ส่วนรวมด้วย หากไม่ความปรารถนาดีของญาติโยม ก็อาจเป็นโทษต่อพระสงฆ์ ความข้อนี้รวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์พระสงฆ์โดยไม่เข้าใจข้อเท็จจริง หรือมีความรับรู้เกี่ยวกับพระวินัยอย่างจำกัด โดยเอาความเห็นหรือความคุ้นเคยของตนเองเป็นเกณฑ์

หนังสือเล่มนี้ให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพระวินัย ที่ชาวพุทธควรทราบ เพื่อปฏิบัติกับพระสงฆ์อย่างถูกต้อง เกื้อกูลให้ท่านมีชีวิตที่ดีงาม รวมทั้งเสนอทางออกในการฟื้นฟูปฏิบัติของพระสงฆ์เพื่อให้กลับมาเป็นที่ศรัทธาของประชาชน นอกจากนี้ยังได้นำเสนอแนวทางในการพิจารณาข้อปฏิบัติของพระสงฆ์ท่ามกลางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งทำให้มีปัญหาในการตีความหรือตัดสินว่าอย่างไรจึงเรียกว่าผิดหรือยอมรับได้โดยมีพระวินัยเป็นบรรทัดฐาน ข้อเสนอดังกล่าวแม้ไม่ใช่ข้อยุติ แต่ก็น่าจะมีประโยชน์แก่ผู้อ่านในการสนับสนุนให้พระสงฆ์ปฏิบัติตนได้ถูกต้องตาม

พระวินัย ขณะเดียวกันก็ให้ทั้งแง่คิดและตัวอย่างที่เป็นประโยชน์สำหรับการอธิบายเพื่อหาแนวทางการปฏิบัติของพระสงฆ์ที่เหมาะสมในยุคปัจจุบัน

ขอขอบคุณพระวิจิต ธัมมชิตโต ซึ่งเขียนหนังสือเล่มนี้ขึ้นมา เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันเกื้อกูลระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาสญาติโยม อันเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับความเจริญงอกงามของพระศาสนา หวังว่าหนังสือเล่มนี้จะช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงบทบาทความสำคัญของฆราวาส ดังที่ท่านได้สรุปในตอนท้ายว่า “พลังที่ยิ่งใหญ่ของฆราวาสนี้เอง จะช่วยให้หมู่สงฆ์ซึ่งดงามสามารถดำรงอยู่อย่างมั่นคงคู่พระพุทธศาสนาในสังคมไทยไปได้ตราบนานเท่านาน”

พระไพศาล วิสาโล
อาสาฬหปุณณมี
๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘

ภาคหนึ่ง เข้าใจพระ

พระภิกษุเถรวาทในประเทศไทย แม้จะแบ่งเป็น ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายมหานิกาย กับธรรมยุติกนิกายที่ไม่ทำสังฆกรรมร่วมกัน เช่น การบวช การสวดปาติโมกข์ เป็นต้น แต่ก็ยังคงถือพระธรรมวินัยเดียวกัน ใช้พระไตรปิฎก รวมทั้งคัมภีร์อื่นๆ ฉบับเดียวกัน และมีข้อวัตรปฏิบัติที่ไม่ต่างกัน โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับพระภิกษุฝ่ายมหายาน และวัชรยานที่นุ่งห่ม สวตมนต์ ทำพิธีกรรม และมีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากพระไทยอย่างสิ้นเชิง

ในทางปฏิบัติ ญาติโยมหรือแม้แต่พระด้วยกันเองก็แทบแยกไม่ออกว่าพระรูปใดเป็นธรรมยุตหรือมหานิกาย ต้องใช้วิธีเอ่ยปากถามกันตรงๆ หรือ

ไม่ต้องสนใจเรื่องบวชมาในฝ่ายใดกันเลยก็ได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงดูเหมือนเป็นเรื่องง่ายสำหรับคนไทย เราที่สามารถปฏิบัติต่อพระสงฆ์ได้เหมือนกันหมด ไม่ว่าพระท่านจะมาจากที่ใด หรือเราจะย้ายไปอยู่ท้องถิ่นใด

ความหลากหลายของพระไทย

แต่ในความเป็นจริงแล้วเราทุกคนทราบดีว่า พระในแต่ละท้องถิ่น แต่ละวัด แต่ละสาย มีข้อปฏิบัติปลีกย่อยที่ต่างกันพอควร ทั้งการนุ่งห่ม สีจีวร วิธีการฉัน สำเนียงสวดมนต์ ขั้นตอนพิธีกรรม ฯลฯ ปัญหาอยู่ที่ว่า บางคน บางกลุ่มใช้ความเข้าใจและกฎเกณฑ์ของตนเองไปตัดสินว่า พระที่โน่นดี พระที่นี่ไม่ได้เรื่อง ผิดพลาดเรื่องนั้น ทุกสิ่งข้อนี้ สร้างปัญหาและความขุ่นมัวในใจให้คนรอบข้างไปทั่ว จนถึงขั้นสร้างความแตกแยกในหมู่สงฆ์หรือผู้คนในสังคมก็มีมาแล้ว

สิ่งสำคัญที่พุทธบริษัทฝ่ายฆราวาสพึงตระหนักในเบื้องต้น คือการยอมรับในความแตกต่างของหมู่สงฆ์ และวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละท้องถิ่น พร้อมทั้งใช้ปัญญาเรียนรู้เรื่องราวเบื้องหลังการปฏิบัตินั้นๆ

ก่อนที่จะตัดสินหรือวิพากษ์วิจารณ์จนสร้างความขุ่นมัวร้าวฉาน ความแตกต่างนั้นมีหลายแง่มุมที่พึงทำความเข้าใจ เช่น

ความแตกต่างของวัด

หากจะแบ่งกลุ่มของวัดที่มีมาแต่อดีตจวบจนปัจจุบันจะแบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายคามวาสีหรือวัดบ้าน กับฝ่ายอรัญวาสีหรือวัดป่า

วัดบ้านนั้นมักตั้งอยู่ใกล้ชุมชนจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน ประกอบพิธีกรรม จัดงานบุญประเพณี ให้ธรรมะ เผยแผ่ศาสนาสั่งสอนศีลธรรมให้ผู้คนทุกวัย รั้งกิจนิมนต์ของญาติโยมไปประกอบพิธีกรรมต่างๆ บางแห่งก็จัดการศึกษาให้พระเณรทั้งด้านนักธรรมและบาลี

ส่วนวัดป่านั้นเน้นให้เป็นสถานที่เพื่อฝึกจิตเจริญภาวนาของพระภิกษุที่มุ่งปลีกตัวปลีกเร้นออกจากสังคมเพื่อปฏิบัติทางจิต มักตั้งอยู่ในป่าเขาห่าง

ไกลชุมชนเพื่อความสงบสัจเหมาะแก่การทำจิต
ภาวนา

วัดทั้งสองแบบนี้มีทั้งในฝ่ายธรรมยุตและมหานิกาย พระที่ถนัดหรือประสงค์ที่จะใช้ชีวิตในรูปแบบใดท่านก็จะเลือกอยู่ในวัดแบบที่ต้องการหรืออยู่สลับกันไป ในหลายโอกาสพระวัดบ้านก็จะหาโอกาสปลีกตัวไปอยู่วัดป่าเพื่อฝึกจิตหาความสงบ ส่วนพระวัดป่าเมื่อต้องการศึกษาเล่าเรียนหรือมีภารกิจในเมืองท่านก็จะเข้ามาขอพักในวัดบ้าน

ด้วยเป้าหมายและบทบาทที่แตกต่างกัน ทำให้ทั้งพระและวัดสองแบบนี้มีความแตกต่างกันบ้าง ทั้งในส่วนของโครงสร้าง อาคารสถานที่ การนุ่งห่ม และข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกของพระเณรและญาติโยมที่มาอยู่วัด เช่น ในวัดป่า กุฏิมักเป็นหลังเล็กๆ ตั้งอยู่ห่างกันเพื่อความสงบในการปฏิบัติ พระนุ่งห่มด้วยจีวรสีเข้มซึ่งเปรอะเปื้อน

ยากกว่า เน้นการฝึกปฏิบัติตน ตั้งแต่เช้ามีดฉันมื้อเดียว ไม่มีสิ่งของฟุ่มเฟือย ที่วัดมักมีโรงครัว มีแม่ชีหรือคนของวัดจัดเตรียมอาหารด้วยเนื่องจากอยู่ไกลชุมชน อาหารบิณฑบาตอาจไม่พอเพียง

ส่วนวัดบ้านซึ่งมีพื้นที่จำกัดกว่า พระอยู่รวมกันจำนวนมาก ที่พักมักเป็นกุฏิรวมอยู่ในอาคารเดียวกัน มีศาลาการเปรียญหลังใหญ่ไว้รองรับผู้ที่มาทำบุญในโอกาสต่างๆ มีพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ให้กราบไหว้บูชา มีสถานที่ทำบุญ ถวายทาน มีเมรุ ศาลาสวดศพ โต๊ะเก้าอี้ เครื่องเสียง เต็นท์ จาน ชาม ฯลฯ ไว้ใช้ในงานวัด หรือให้ชุมชนหยิบยืมไปใช้ในโอกาสต่างๆ พระจำนวนหนึ่งต้องช่วยดูแลสถานที่รับกนิมนต์ ไปเรียน ไปสอน หรือบรรยายธรรมตามแต่บทบาทของท่าน การบิณฑบาต ทำวัตรสวดมนต์ หรือปฏิบัติภาวนาก็ไม่สามารถทำได้อย่างพร้อมเพรียงหรือสม่ำเสมอ

แม้กระนั้นไม่ว่าจะเป็นพระวัดป่าหรือวัดบ้านก็ยังคงรักษาพระวินัยชุดเดียวกัน ความแตกต่างที่ปรากฏให้เห็นนั้น จึงเป็นส่วนปลีกย่อยที่ท่านเลือกปฏิบัติเพื่อความสะดวกในการดำเนินชีวิต และปฏิบัติหน้าที่ของท่าน สัจจริงไม่ว่าจะเป็นสีใด

ต่างล้วนมิใช่สิ่งที่ทรงห้ามไว้ เช่น สีฟ้า สีบานเย็น ที่
นุ่งห่มแล้วเป็นอาบัติ การขบฉันภัตตาหารไม่ว่า
จะเป็นมือเดียว หรือ ๒ มือ ก็ไม่เป็นอาบัติ แต่ทุก
ท่านจะไม่ฉันภัตตาหารหลังเที่ยงไปแล้ว การไม่ได้
สวดมนต์เจริญจิตภาวนาพร้อมกันก็ไม่ได้แปลว่าท่าน
ไม่ได้ปฏิบัติธรรม หรือท่านที่เน้นการนั่งสมาธิเดิน
จงกรมก็เชื่อว่าท่านจะไม่ศึกษาหลักปริยัติธรรม หรือ
ไม่ช่วยเผยแผ่ธรรม

ปัญหาในเรื่องนี้จึงมักอยู่ที่ความเข้าใจคลาด
เคลื่อนของฆราวาสญาติโยม (อาจรวมถึงพระบาง
ส่วน) ที่เห็นว่าวิถีชีวิตของวัดที่ตนศรัทธาหรือปฏิบัติ
อยู่นั้นเป็นวิถีปฏิบัติที่ถูกต้องหรือดีที่สุดที่พระควร
ปฏิบัติ พระที่ปฏิบัติผิดไปจากนั้นถือว่าทำไม่ถูก หรือ
ไม่เหมาะสม จนเป็นเหตุให้กล่าวโจมตีกัน

ด้วยความศรัทธาและหวังดีจนเกินพอดีนี้เอง
ญาติโยมส่วนหนึ่งก็เข้ามาจัดการจนทำให้วัดป่า
วุ่นวายเกือบจะกลายเป็นวัดบ้าน พระต้องรับ
กิจนิมนต์จนไม่มีเวลาฝึกจิต ขณะเดียวกันก็อยาก
ให้พระวัดบ้านปฏิบัติเคร่งครัดแบบพระวัดป่าจนไม่
นำพาต่อชุมชนรอบวัด ในขณะที่ท่านต้องไปเรียน
แต่เช้า ท่องหนังสือหรือทำรายงานจนดึก มีกิจนิมนต์

ทั้งฉันเช้า เจริญพระพุทธรูปตอนเพล และสวดศพ
ตอนค่ำจนแทบไม่มีเวลาลงทำวัตรสวดมนต์

พุทธบริษัททั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ควร
เข้าใจในบทบาทที่แตกต่างกันของวัดบ้านและ
วัดป่า พร้อมทั้งหาทางสนับสนุนให้วัดแต่ละประเภท
ทำหน้าที่ของตนอย่างเหมาะสมจึงจะช่วยให้พุทธ
ศาสนาปรับตัวอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่าง
รวดเร็วนี้ได้ดีขึ้น

ความแตกต่างของพระ

พระแต่ละรูปนั้นมีความแตกต่างกันในตัวของ
ท่านอยู่แล้ว ตั้งแต่ความถนัด อุปนิสัย ไปจนถึง
เป้าหมายในการบวชเข้ามา แต่ไม่ว่าผู้บวชเข้ามาจะ
มีความแตกต่างกันเพียงใด หากระบบปกครองและ
ระบบการศึกษาของสงฆ์มีประสิทธิภาพแล้ว ความ
แตกต่างเหล่านี้ย่อมต้องถูกฝึกหลอมรวมให้อยู่ใน
กรอบเดียวกันได้ จนมีความรู้ ความศรัทธา และ

ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสมณสาธูปได้ในที่สุด

แต่หากระบบทั้งสองนี้ไม่เข้มแข็งพอ ผนวกกับฝ่ายฆราวาสก็ไม่มีเวลาช่วยสอดส่องดูแล พระที่ไม่ได้บวชด้วยศรัทธาเมื่อสบช่องโอกาสอันวู่วามจึงทำในสิ่งไม่สมควรจนปรากฏพฤติกรรมที่เสียหายขึ้นยิ่งในสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป เปิดโอกาสให้พระเหล่านี้ร่วมกับคนที่มุ่งแสวงประโยชน์จากพระศาสนา หาช่องทางทำธุรกิจสร้างรายได้จากความเลื่อมใสศรัทธาของผู้คนด้วยวิธีการที่ฉ้อฉลผิดกฎหมาย จนก่อความเสียหายให้กับพระศาสนาและสังคมวงกว้างได้

ความแตกต่างของผู้คนและชุมชน

ความแตกต่างกันของฝ่ายฆราวาสก็มีส่วนสำคัญไม่น้อย ที่ทำให้พระและวัดมีความหลากหลายในการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งมีทั้งความแตกต่างในระดับบุคคลที่แต่ละคนอาจคิดหรือทำต่างกัน มีความเห็น กฎเกณฑ์ตามพื้นฐานของตน และในระดับชุมชนหรือสังคมที่คนถือนั้นเชื่อและปฏิบัติร่วมกันมาอย่างนั้น ทำให้พระต้องปรับตัวรปฏิบัติให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งหลายครั้งกลายเป็นภาพที่ไม่เหมาะสมในสายตาผู้อื่นได้

มีตั้งแต่เรื่องเล็กน้อยทั่วไป เช่น การประดับตกแต่งอาสนะแสดงธรรมหรูหราใหญ่โตเกินพอดี ถวายสัตว์เลี้ยง อาหารประจำท้องถิ่น เช่น ปลา ร้า ปลาดิบ หอยนางรมสด เลยไปถึงปลาดิบของญี่ปุ่น และอาหารที่ต้องมาลวก ต้ม หรือปรุงเพิ่มเติมก่อนฉัน ซึ่งล้วนมีข้อบัญญัติห้ามไว้แล้วในวินัยของสงฆ์

ไปจนถึงการขอห่วย ขอให้ร่ำรวย เอาชนะคู่แข่งได้ ให้ช่วยทำเสน่ห์ ทำคุณไสย ทำร้ายคู่แข่งขึ้น ต้องการสะเดาะเคราะห์ แก้กรรม แก้ปีชง ให้พระทำพิธีบูชาเทพบูชาผีที่ไม่เหมาะสม ฯลฯ วัดใดพระรูปใด ที่สนองความต้องการเหล่านี้ได้ ก็มีผู้คนหลั่งไหลไปหา สร้างรายได้ให้วัดและพระมากมาย ทำให้มีวัดอื่นเลียนแบบ จนกลายเป็นเรื่องปกติไป

มองในมุมหนึ่ง สิ่งเหล่านี้หากทำในระดับที่พอดี ก็เป็นกุศโลบายที่ดึงคนให้เข้าถึงธรรมได้ ความเชื่อ

ที่ไม่เหมาะสมเมื่อถูกโยงเข้าสู่วัดก็เป็นเรื่องดีที่เปิดโอกาสให้พระพุทธศาสนาได้เข้าไปมีอิทธิพลปรับพฤติกรรมและความเชื่อเหล่านั้นให้อยู่ในครรลองของพระพุทธศาสนา แต่ในทางกลับกันหากฝ่ายศาสนจักรไม่เข้มแข็ง พระไม่ชัดเจนในหลักการและแนวทางปฏิบัติของตน มุ่งผลประโยชน์ที่หลังไหลเข้าวัดหรือเข้าตนเองเป็นหลัก ก็จะถูกชักนำไปสู่ภาพพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เกิดผลเสียต่อพระศาสนาและสังคมโดยรวมได้เช่นกัน

วิถีของสังคมยุคใหม่

นอกเหนือจากความหลากหลายของพระและฆราวาสที่กล่าวมาแล้ว อิทธิพลของวิทยาศาสตร์ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และระบบเศรษฐกิจโลก ก็ได้ขับเคลื่อนสังคมและวิถีชีวิตของผู้คนให้เปลี่ยนแปลงไปมาก ความเปลี่ยนแปลงนี้ แม้จะไม่กระทบต่อพระธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนามากนัก แต่กระทบโดยตรงต่อพระวินัยที่ทรงบัญญัติไว้ตั้งแต่ครั้งพุทธกาลไม่น้อย องค์ความรู้ สิ่งของเครื่องใช้ เทคโนโลยี ระบบ และการจัดการใหม่ๆ หลายอย่างถูกตั้งคำถามว่าเหมาะสมต่อพระภิกษุเพียงใด

การเดินทางโดยเครื่องบินที่ข้ามโซนเวลาจะฉับพลันอาหารช่วงใดจึงจะเหมาะ การเดินทางข้ามคืนบนรถทัวร์ที่มีผู้โดยสารหญิงอยู่ด้วย การใช้บัตรเครดิต หรือแม้แต่โทรศัพท์ น้ำประปา ไฟฟ้าซึ่งก็เป็นรูปแบบหนึ่งของการใช้เงินผิดหรือไม่ ยังไม่รวมถึงการใช้อินเทอร์เน็ต กล้องถ่ายภาพ การหาความรู้ทางโลก ใช้เครื่องซักผ้า ฉันทยาปฏิชีวนะ หรือสารต้านอนุมูลอิสระ จะขัดต่อพระวินัยหรือไม่

เรื่องเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ต้องวินิจฉัย ตีความทั้งนี้แต่ละวัดแต่ละสำนักก็มักให้คำตอบที่ต่างกันไป

ภาคสอง กล้องส่องพระ

โดยวิธีแห่งพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท การพยายามรักษาพระธรรมวินัยที่พระอรหันต์ทั้ง ๕๐๐ องค์ ได้ทำสังคายนาไว้ที่ถ้ำสัตตบรรณคูหา หลังพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานนั้น ถือเป็นภารกิจสำคัญอันทรงคุณค่า น้าภาคภูมิใจ จึงไม่มีใครหาญกล้าจะไปแก้ไขตัดทอนหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขมรดกอันล้ำค่านั้นให้เข้ากับยุคสมัยตามใจตน เมื่อมีปัญหาในการรักษาพระวินัยก็พยายามหาหลักคิด คำอธิบาย หรือแนวทางปฏิบัติที่พอจะอนุโลมหรือยอมรับกันได้ทำกันไป หรือแม้ที่สุดหากไม่สามารถปฏิบัติตามได้ก็ยอมรับว่าไม่สามารถปฏิบัติตามพระวินัยที่บัญญัติไว้ได้ โดยจะไม่ไปแก้ไขข้อบัญญัติที่มีมาแต่เดิม

ด้วยวิธีการเช่นนี้ทำให้ยังคงรักษาพระวินัยดั้งเดิมไว้ได้ ในขณะที่พระก็สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เหมาะกับสภาพและสิ่งแวดล้อมที่ตนอยู่ ฝ่ายญาติโยมก็พอรับได้ ยังพอมีหลักเกณฑ์ที่ช่วยให้ตัดสินใจเหมาะสมได้ และไม่ถึงขั้นเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติพัฒนาตนตามหลักพระศาสนา

แค่ไหนถึงรับได้

ปัญหาสำคัญของเรื่องนี้อยู่ที่การกำหนดจุดความพอดี ที่ไม่มีใครสามารถชี้ชัดได้ว่าอยู่ ณ จุดใดระหว่างความเคร่งครัดสุดขีดและหย่อนยานเกินจะรับได้ ในกรณีนี้ พระหรือญาติโยมที่คุ้นเคยกับการปฏิบัติเคร่งครัดเมื่อเห็นชุมชนอื่นที่ปฏิบัติหย่อนยาน ก็ตำหนิตติเตียน รับไม่ได้ เพ่งโทษเขาเหล่านั้นว่าเป็นต้นเหตุแห่งความเสื่อมของพระศาสนา ส่วนผู้ปฏิบัติที่หย่อนยานกว่าที่พระวินัยระบุก็ค้านว่าข้อกำหนดตามคำภีร์เคร่งครัดเกินไป ปฏิบัติจริงไม่ได้ ทำให้ชีวิตดำเนินด้วยความลำบาก พระอยู่ไม่ได้ จะไม่มีคนมาบวช กระทั่งทำให้อายุพระพุทธศาสนาสั้นลง เป็นต้น

ความคลุมเครือในการปฏิบัติและความไม่ชัดเจนของกฎเกณฑ์นั้น ส่งผลให้ฝ่ายฆราวาสที่ไม่ค่อยรู้วินัยสงสัยอยู่แล้วสับสนยิ่งขึ้น ทั้งๆ ที่ไม่ต้องการสนับสนุนให้พระวินัยมัวหมอง แต่เพราะไม่มีใครชี้ว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควร จึงทำไปตามที่ตนเห็นว่าเหมาะสม หรือปล่อยปละละเลยจนเกิดผลเสียตามมา แต่ขณะเดียวกันความคลุมเครือนั้นเองก็ทำให้พอยอมรับกันได้ ไม่ทำให้แตกหักแบ่งเป็นฝักฝ่ายเพียงเพราะถือวินัยเล็กน้อยต่างกัน

เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นให้พุดคุยวิพากษ์วิจารณ์กันในเรื่องนี้ต่อไป ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างแนวปฏิบัติตามพระวินัยของพระภิกษุ มาเสนอให้เห็นเป็นรูปธรรมที่ยังคงความหลากหลายไว้ระดับหนึ่ง โดยแต่ละกลุ่มของข้อปฏิบัติที่จะยกมานั้น ได้จำแนกระดับการปฏิบัติตามพระวินัยของพระภิกษุจากจุดที่ดีที่สุด ไปจนถึงจุดที่เกินงาม หรืออาจไปถึงจุดที่ยอมรับไม่ได้ ให้ฝ่ายฆราวาสที่ไม่คุ้นกับวินัยของพระเห็นภาพชัดขึ้น จะได้ร่วมสอดส่องดูแลและหาแนวทางสนับสนุนให้พระปฏิบัติได้เหมาะสมยิ่งขึ้นไป

การขบฉัน

บริบทพื้นฐาน

ครั้งพุทธกาลนั้นพระภิกษุคือผู้ที่ตัดสินใจออกจากเรือนสละการครองชีวิตแบบฆราวาสเพื่อมุ่งการปฏิบัติธรรม มีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายด้วยอาหารที่ได้จากการบิณฑบาตหรือโยมนิมนต์ไปฉัน ได้อะไรมาก็น้อยอย่างนั้น พระพุทธองค์ทรงไม่อนุญาตให้ภิกษุเก็บอาหารไว้ฉันข้ามคืน ห้ามปรุงอาหารฉันเอง ห้ามฉันหลังเที่ยงไปแล้ว ห้ามฉันอาหารที่ยังไม่มีผู้ให้ (ประเคน) เว้นไว้แต่น้ำในธรรมชาติ และยังห้ามฉันอาหารที่ไม่เหมาะสมอีกหลายอย่าง เช่น เนื้อสุนัข เนื้อที่ยังไม่ปรุงให้สุก เนื้อที่รู้หรือสงสัยหรือรังเกียจว่าเขาจงใจฆ่าเพื่อทำอาหารมาถวายตน พืชผัก ผลไม้ที่มีียอด มีเมล็ดที่ทำพันธุ์ได้ซึ่งยังไม่มีผู้ทำให้เหมาะกับการขบฉัน ทรงให้พิจารณาอาหารให้เห็นคุณค่าที่แท้จริงก่อนลงมือฉัน และยังมีพุทธานุญาตข้อปฏิบัติเข้มสำหรับผู้ที่ต้องการฝึกตนเป็นพิเศษ (ธุดงค์วัตร) เช่น ฉันเฉพาะอาหารที่ได้จากบิณฑบาต ฉันวันละหนเดียว เป็นต้น หลังเที่ยงไปแล้วจะฉันอาหารได้เฉพาะเมื่อเกิดอาพาธ ที่ฉันแล้วช่วยให้อาการดีขึ้น หรือฉันปานะซึ่งเป็นน้ำคั้นจากผลไม้ที่ผลไม่ใหญ่กว่ามะตูม หรือจากพืชที่ทรงมี

พุทธานุญาตไว้ ไม่ใช่ัญพิช ไม่ผ่านการต้มด้วยไฟ
สามารถเก็บไว้ฉันได้จนก่อนขึ้นวันใหม่

สถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

ปัจจุบันอาหาร เครื่องดื่ม รวมทั้งอาหารเสริมมีความหลากหลายขึ้นมาก ทั้งส่วนผสมที่ยากจะแยกได้ว่ามีอะไรอยู่บ้าง มีบรรจุภัณฑ์มิดชิด เก็บได้นานโดยไม่เน่าเสีย มีทั้งชนิดพร้อมปรุง กึ่งสำเร็จรูป หรือเปิดรับประทานได้เลย ยากที่จะรู้ขั้นตอนการผลิตว่ามีส่วนผสมใดที่ผ่านความร้อนมาหรือไม่ มีส่วนผสมใดที่ทรงห้ามไว้หรือไม่ หลายอย่างหาซื้อได้สะดวกกว่าการเตรียมเองเพื่อให้ตรงตามที่พระวินัยบัญญัติไว้ การใส่บาตรของญาติโยมก็เปลี่ยนไป นิยมซื้ออาหาร “ชุดใส่บาตร” และถวายปัจจัย (เงิน) พร้อมกับการใส่บาตรมากขึ้น

แค่ไหนจึงพอดี

ดีที่สุด คือการปฏิบัติตามที่พระวินัยบัญญัติไว้อย่างเคร่งครัดทั้งหมด รวมทั้งอาจถืออุคควัตรบางข้อเพิ่มเติม เช่น ฉันคนเดียว หรือฉันเฉพาะอาหารที่ได้จากบิณฑบาต หากไม่มี หรือเตรียมไม่ได้อย่างที่พระวินัยกำหนดก็จะไม่ฉัน ปฏิเสธการรับปัจจัย ไม่ให้พรหลังโยมใส่บาตรเสร็จ เป็นต้น

ระดับดี ออกบิณฑบาตเป็นประจำ (หากไม่ติดกิจพิเศษ ฝนตกหนัก หรืออาพาธ) ปฏิเสธการรับปัจจัย หรือรับมา แต่นำเข้าเป็นกองกลางสงฆ์ฉันอาหารที่พอพิจารณาเห็นได้ว่าไม่มีสิ่งที่ทรงห้ามไว้ ฉันสิ่งที่ได้รับการถวายแล้ว (แม้จะไม่ได้ยกขึ้นประเคนตามประเพณี) รวมทั้งฉันผักผลไม้ที่ยังนำไปทำพันธุ์ได้แต่ทราบชัดว่าโยมถวายแล้วและมีได้ต้องการนำไปปลูกหรือทำพันธุ์อีก (แม้จะไม่ได้ทำเครื่องหมายหรือเปล่งวาจาว่าอาหารเหมาะแก่การฉันแล้ว) ฉันอาหารในร้านเฉพาะเมื่อได้รับนิมนต์หรือมีโยมอุปัฏฐากคอยดูแล ไม่ปรุงอาหารฉันเอง (แม้เบหมิก็สำเร็จรูป ปลายกระป๋อง) ไม่ฉันปลา หอย กุ้ง หรือเนื้อ ไข่ของสัตว์ที่ยังไม่ปรุงให้สุกด้วยไฟ หากไม่อาพาธจะไม่ฉันอาหาร นมถั่วเหลือง หรือเครื่องดื่มที่ผสมธัญพืชอื่นๆ เช่น กาดำ มอลต์ ถั่ว รวมทั้งเมล็ดทานตะวัน สมุนไพร สาหร่าย ฯลฯ หลังเที่ยงไปแล้ว ไม่เก็บสะสมอาหาร ผลไม้ ปานะ รวมทั้งเครื่องปรุง เช่น เกลือ น้ำปลา น้ำส้ม พริกป่น ฯลฯ ไว้ฉันหลังเที่ยงหรือในวันต่อไป

พอรับได้ ออกบิณฑบาตเน้นไปเส้นทางที่มีผู้ใส่บาตรมาก (แต่ไม่ยืนรอประจำทีเดียว) ไม่ปฏิเสธ

การรับปัจจัยและเก็บไว้เป็นของตน ฉันทเนื้อสัตว์ที่ยังไม่ผ่านการปรุงให้สุกด้วยไฟแต่ผ่านกระบวนการหมัก ดอง แปรรูปแล้ว เช่น ปลาจืด แหนม หอยดอง ปูเค็ม เป็นต้น เก็บอาหารสำเร็จรูปไว้ฉันทยามจำเป็น เช่น ผลไม้ บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ปลากระป๋อง น้ำพริกเผา รวมทั้งเครื่องปรุง เช่น น้ำปลาน้ำส้ม และน้ำปानะ ฉันทเครื่องดื่มที่ผสมธัญพืช เช่น งาดำ มอลต์ ข้าวโพด ฯลฯ หลังเที่ยงไปแล้ว เตรียมอาหารฉันทเองเมื่อจำเป็น เช่น ลวกบะหมี่ เตรียมใจกึ่งสำเร็จรูป ฯลฯ

เกินงาม ออกบิณฑบาตเน้นไปเฉพาะที่ซึ่งมีผู้ใส่ปัจจัยมาก ยืนที่จุดเดียวรอให้ผู้มาใส่บาตร ยืนประจำร้านขาย “ชุดใส่บาตร” มีข้อตกลงรับผลประโยชน์จากร้านนั้น รับอาหารจำนวนมากเกินไป (โดยไม่มีเหตุผลที่สมควร) มุ่งรับแต่ปัจจัย เอยะวาจา แสดงท่าทางเชิญชวนให้คนใส่บาตร สิ่งอาหารที่อยากฉันทตามร้านเอง (โดยไม่ได้รับนิมนต์) ฉันทโดยอาการไม่สำรวม พูดคุยเสียงดัง ฉันทอาหารที่ยังไม่มีผู้ถวาย ฉันทปลาดิบ หอยกึ่ง ลาบดิบ ลู หรือเนื้อ ไช

ของสัตว์ที่ยังไม่ปรุงให้สุกด้วยไฟ ไม่ออกบิณฑบาตหุงข้าว ปรุงอาหาร ซื้อ ส่งอาหารมาฉันทเป็นปกติ ฉันทเครื่องดื่มน้ำฟักทอง มันต้มนั่น ถั่วเขียวปั่น หรือฉันทอาหารอื่นๆ หลังเที่ยงไปแล้ว

การรับเงิน-หาเงิน-ใช้เงิน

บริบทพื้นฐาน

พระภิกษุเหล่านั้นท่านมิได้ให้ประกอบอาชีพเลี้ยงตัวแต่เลี้ยงชีวิตด้วยความศรัทธาของผู้คนที่อยากช่วยเหลือเกื้อหนุนผู้ทุ่มเทศึกษาปฏิบัติธรรม พระวินัยห้ามพระภิกษุรับเงิน หรือยินดีในเงินทองที่มีผู้รับไว้ให้ ห้ามใช้เงินซื้อสิ่งของเยี่ยงฆราวาส หรือแม้แต่แลกเปลี่ยนให้ได้สิ่งที่ต้องการด้วยสิ่งของที่มีอยู่ จะยินดีได้ก็แต่เพียงปัจจัยสี่ที่ได้จากทรัพย์ที่เขามอบให้ ไวยาวัจกรถือไว้ เมื่อต้องการสิ่งใดก็บอกไวยาวัจกรใช้ทรัพย์นั้นจัดหาให้

สถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

ทุกวันนี้เงินได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกแง่มุมของชีวิต ส่วนผู้ที่จะทุ่มเทช่วยเหลืออุปัฏฐากดูแลพระโดยไม่หวังผลตอบแทน มีความซื่อสัตย์ไว้วางใจได้หายากขึ้น รวมทั้งระบบต่างๆ ของสังคมก็ไม่เอื้อ

อำนาจต่อการใช้ชีวิตโดยปราศจากการถือปัจจัยของ พระภิกษุ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การเผยแพร่ธรรมะ การเดินทาง การติดต่อสื่อสาร การดูแลตนเมื่ออาพาธ รวมทั้งการใช้สาธารณูปโภคต่างๆ ก็ต้องใช้เงินทองทั้งสิ้น ไม่เว้นแม้แต่ในระบบปกครองสงฆ์และระบบการศึกษาสงฆ์ก็ยังมีการให้ค่าตอบแทนผู้ทำงาน (ไม่ว่าจะใช้ชื่อว่าอะไรก็ตาม) มีข้อกำหนดให้พระที่ขอรับหรือเลื่อนสมณศักดิ์ต้องมอบทุนการศึกษา บริจาคเงินช่วยเหลือสังคม พร้อมกันนั้นสังฆมคคัก็เรียกร้องให้พระปรับตัวประยุกต์หลักธรรมให้เข้าถึงคนรุ่นใหม่มากขึ้น การดำรงชีวิตโดยปราศจากการถือและใช้เงินนั้นจึงเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ถ่ายเลย

แค่ไหนจึงพอดี

ดีที่สุด ยังคงมีวัดและพระภิกษุที่ยังคงถือปฏิบัติตามที่พระวินัยบัญญัติไว้อย่างเคร่งครัด คือไม่รับ ไม่เก็บ และไม่ใช้เงินเลยอยู่ แต่ก็มีจำนวนจำกัดมาก เหมาะสำหรับพระภิกษุที่มุ่งเน้นด้านการปฏิบัติ กิจภายในของตน ไม่ยุ่งเกี่ยวกับสังคมหรือญาติโยมมากนัก วัดที่ท่านสังกัดต้องมีระบบจัดการที่ดีพอที่จะอำนวยความสะดวกในทุกด้าน ให้มี “คนวัด” หรือญาติโยมที่ศรัทธามาจัดการดูแลในทุกเรื่อง ที่อาจต้องมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น

ระดับดี พระภิกษุไม่รับเงินจากญาติโยมโดยตรง แต่อาจรับจากสงฆ์ ช่วยเก็บรักษา จัดการ และใช้เงินเพื่อกิจของสงฆ์ ทำหน้าที่ไปตามที่ได้รับมอบหมาย หรือเพื่อการทำงานเผยแพร่ธรรม อาจรับเงินที่ถวายเป็นการส่วนตัวแต่ยกให้เป็นของสงฆ์ หรือใช้เพื่อกิจของสงฆ์และการเผยแพร่ธรรมทั้งหมด

พอรับได้ พระภิกษุไม่แสวงหารายได้ แต่รับปัจจัยตามกาลและโอกาสที่ควรได้รับ (สังฆมคคัยอมรับ) ยินดีในเงินที่ได้ เก็บไว้ใช้จ่ายเพื่อการศึกษา เพื่อความสะดวกในการดำเนินชีวิต ซื้อหาสิ่งจำเป็นส่วนตัวที่เหมาะสมกับสมณสาธูป โดยซื้อในกาลและสถานที่ที่เหมาะสม หากมีการลงทุนสร้างวัดถุมงคลก็อยู่ในกรอบของพุทธศาสนาเป็นไปเพื่อกิจของสงฆ์ทำเท่าที่จำเป็น เพื่อสร้างอาคาร ศาสนสถาน หรือจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อพระพุทศาสนาและสังคม

เกินงาม บวชเพื่่อมุ่งแสวงหาเงินลาภสักการะ ทำกิจไม่ว่าบิณฑบาต รับนิมนต์ หรือไปร่วมงานต่างๆ ก็เพื่่อมุ่งรับปัจจัยเป็นหลัก แสวงหาวิธีลงทุณลงแรง ประกอบพิธีกรรม สร้างวัดถ่มงคล ทำของขลัง ลงเลข สักยันต์ เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินเป็นการส่วนตัว (อาจให้สงฆ์บ้าง) นำปัจจัยที่ได้ไปใช้เพื่อความสุขสบายของตนและคนใกล้ชิด

รับไม่ได้ เจตนาทำการอันทุจริต ใช้ผ้าเหลืองและอิทธิพลประกอบมิจฉาอาชีวะ ค้ายา ยอมทำสิ่งผิดกฎหมาย ศีลธรรม โทก ใช้เล่ห์อุบายล่อลวงคนเพื่อให้ได้ทรัพย์มาเพื่อตนเองหรือเพื่อหมู่สงฆ์ก็ตาม นำเงินไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม บำเรอตนหรือคนใกล้ชิด ใช้ในกิจที่ทุจริตผิดศีลธรรม นอกพุทธศาสนา สร้างอิทธิพล ปลอ่ยกู้ หรือลงทุนเพื่อหวังผลกำไรที่ไม่เหมาะสม

การดำเนินชีวิต

บริบทพื้นฐาน

พระพุทธองค์ได้ออกแบบชีวิตของพระภิกษุสงฆ์ให้ดำเนินไปอย่างเรียบง่าย อิสระ ไม่ติดที่อยู่อ่ต่อการปฏิบัติพัฒนาจิตใจ เกื้อกูลต่อคนรอบ

ข้าง สังคม รวมทั้งสิ่งแวดล้อม สร้างศรัทธาให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่ได้พบเจอ เมื่อพระภิกษุปฏิบัติตัวไม่เหมาะสมหรือมีข้อสงสัยว่าจะต้องปฏิบัติต่อสถานการณ์ต่างๆ อย่างไร ก็จะมีพระบัญญัติพระวินัยอนุบัญญัติ และข้อที่ทรงอนุญาตหรือไม่อนุญาต ให้ภิกษุสงฆ์ได้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน แต่กระนั้นในครั้งพุทธกาลก็ยังมีภิกษุที่ถือวินัยและข้อวัตรปฏิบัติแตกต่างกันจนถือเป็นนานาสังวาสที่ไม่ร่วมสังฆกรรมกันอยู่ไม่น้อย โดยจะถือข้อวัตรปฏิบัติตามครูบาอาจารย์ในสำนักของตนเป็นหลัก

สถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

เมื่อสภาพสังคมและวิถีชีวิตของผู้คนเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา อีกทั้งพระพุทธศาสนาก็กระจายไปในพื้นที่ต่างๆ ซึ่งมีความเชื่อเดิมของ

ตนอยู่แล้ว ข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ ก็ได้ถูกปรับเปลี่ยนไปบ้างเพื่อให้เข้ากันได้กับวิถีชีวิตและความเชื่อเดิมในพื้นที่นั้น เช่น บทสวด สำเนียงสวดมนต์ วิธีกราบไหว้ การขบฉัน นุ่งห่ม ซึ่งพระภิกษุเถรวาทีในประเทศต่างๆ ก็จะมีปฏิบัติต่างกันไปบ้าง สังคมไทยทุกวันนี้ก็เช่นกันเปลี่ยนไปจากอดีตมาก พระจะใช้ชีวิตอย่างอิสระไม่สังกัดวัดไม่ได้ วัดได้กลายเป็นของเจ้าอาวาส ของรัฐตามกฎหมาย ไม่ใช่เป็นของชุมชนอีกต่อไป การมุ่งหวังให้พระภิกษุดำเนินชีวิตให้ตรงกับที่พระวินัยบัญญัติจึงเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ง่ายเลย

แค่ไหนจึงพอดี

ดีที่สุด พระภิกษุต้องดำเนินชีวิตและมีความเป็นอยู่ตามที่พระวินัยบัญญัติไว้อย่างเคร่งครัดทั้งหมด พยายามใช้ชีวิตเช่นเดียวกับภิกษุในครั้งพุทธกาล ซึ่งปัจจุบันก็ยังมียังมีบางสำนักที่พยายามทำให้ได้เช่นนั้น

ระดับดี พระภิกษุพยายามรักษาพระวินัยปฏิบัติตามที่ทรงบัญญัติไว้ โดยปรับวิถีชีวิตให้สอดคล้องต่อพระวินัยมากที่สุด มั่นคงในหลักการของการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย อิสระ และเอื้อต่อการปฏิบัติพัฒนาจิตใจ ใช้เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น เช่น ผ้า ยา ไฟฟ้า น้ำประปา การเดินทางโดยพาหนะ เป็นต้น ไม่ใช่สิ่งของเกินจำเป็น เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ เครื่องปรับอากาศ ฯลฯ หากใช้ก็ใช้เพื่องานที่เป็นประโยชน์ต่อพระศาสนาเป็นสำคัญ ทัศนศึกษาร่วมกิจกรรมสังคมที่สร้างสรรค์ เป็นประโยชน์ และเกื้อกูลต่อการปฏิบัติธรรม

พอรับได้ พระภิกษุปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตยุคใหม่ ยังคงสวดมนต์ทำวัตร ปฏิบัติศาสนกิจ ช่วยเหลือกิจการวัดพอควร รักษาพระวินัยเท่าที่ทำได้ อยู่ในกรอบที่พองามไม่เกินเลยจนสร้างความเสื่อมศรัทธาต่อผู้พบเห็น อาจดูข่าวโทรทัศน์หรือรายการบันเทิงที่มีสาระ อ่านหนังสือพิมพ์ ใช้เครื่องซักผ้า ไมโครเวฟ ฯลฯ เทียบชมสถานที่ ร่วมงานประเพณี หรือมีกิจกรรมทางสังคม การเมืองที่ไม่ล่อแหลมหรือไม่เหมาะสมกับพระ ไม่ทำกรอันโลกติเตียนว่า

ไม่ดี ผิดกฎหมาย หรือเป็นอันตราย เช่น เล่นหวย
ใช้สารเสพติด ฯลฯ

เกินงาม พระภิกษุใช้ชีวิตใกล้เคียงฆราวาสใช้
สินค้าฟุ่มเฟือย เช่น น้ำหอม ครีมบำรุงผิว ไม่สนใจ
บิณฑบาต ไม่สวดมนต์ทำวัตร ไม่ปฏิบัติศาสนกิจ
หรือช่วยเหลืองานสงฆ์ ติดสื่อหรือใช้เทคโนโลยี
เช่น โทรศัพท์ กล้อง คอมพิวเตอร์เพื่อความบันเทิง
ดูโทรทัศน์รายการบันเทิงไร้สาระ เล่นเกม เล่นหวย
เชียร์มวย สูบบุหรี่ และคลุกคลีกับฆราวาสญาติโยม
เกินพอดี เทียบไปในที่ไม่เหมาะสม มีคนพิกุลพลาญ
สถานบันเทิง หรือดูการละเล่น

รับไม่ได้ พระภิกษุใช้ชีวิตอย่างหรูหราเยี่ยง
ฆราวาสที่มีฐานะ ใช้สินค้าทันสมัยราคาแพง ใช้
คอมพิวเตอร์ในทางไม่เหมาะสม ดูสื่อลามก เล่นการ
พนัน เสพยาเสพติด เทียบคบหาผู้คนในแหล่งพินัน
สถานเริงรมย์ ใช้สิ่งผิดกฎหมาย คลุกคลีกับฆราวาส
ผู้มีอิทธิพลเป็นปกติ ไม่สนใจกิจของสงฆ์และพระ
ธรรมวินัย

ความสัมพันธ์กับสตรี

บริบทพื้นฐาน

การครองพรหมจรรย์เป็นองค์ประกอบสำคัญ
ยิ่งของชีวิตภิกษุสงฆ์ ในพระวินัยจึงมีข้อกำหนด
ระยะห่างและระดับความสัมพันธ์ระหว่างพระภิกษุ
กับผู้หญิงไว้มากมาย เพื่อมิให้พรหมจรรย์ต่างพร้อย
ทรงปรับอาบัติเรื่องนี้ตั้งแต่หนักที่สุดคือปาราชิก
คือ ห้ามการมีเพศสัมพันธ์ ไปจนถึงการห้ามแตะ
เนื้อต้องตัวด้วยความกำหนัด ห้ามสัมผัสสิ่งของ
เครื่องใช้ของสตรี ห้ามอยู่สองต่อสองในที่ลับหู (ไม่มี
ผู้อื่นได้ยิน) ลับตา (ไม่มีใครเห็น) หรือแม้อยู่กับสตรี
มากกว่า ๑ คน (แต่ไม่มีผู้ชายอยู่ด้วย) ก็ห้ามแสดง
ธรรมเกิน ๕-๖ คำ ห้ามค้างแรมในที่มุงบังเดียวกับ
สตรีแม้ว่ามีผู้ชายพักอยู่ด้วย ห้ามชวนสตรีเดินทาง
ไปด้วย รวมทั้งมีข้อห้ามและข้อพึงปฏิบัติต่อภิกษุณี
อีกมากมาย ไปกระทั่งถึงแมสัตว์ตัวเมียก็ยังมีข้อห้าม
เป็นเครื่องป้องกันไม่ให้พระเข้าไปพัวพันด้วย ใน
อดีตครูบาอาจารย์ยังช่วยสร้างเกราะคุ้มครองพระ
เพิ่มขึ้น เช่น ทำผ้ารับประเคนขึ้นมาป้องกันความ
ผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นขณะรับของจากมือญาติโยม
ผู้หญิง

ข้อกำหนดเหล่านี้อาจดูเหมือนยุ่งกีดกันไม่ให้โอกาสผู้หญิงเข้าถึงพระ แต่โดยเป้าหมายที่แท้จริงนั้นท่านมุ่งจำกัดพฤติกรรมของฝ่ายพระเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่พึงได้รับการเข้ามาครองเพศบรรพชิตมากกว่า หากผู้ใดไม่สามารถฝึกความรู้สึกให้อยู่ในกรอบนี้ได้ ท่านก็ให้โอกาสออกไปจากหมู่จากกฎเกณฑ์นี้ไปครองเรือนได้

สถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

ทุกวันนี้ความเท่าเทียมกันทางเพศและสิทธิสตรีได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นทางสังคมมากขึ้น ผู้หญิงมีบทบาททำงานอยู่ในภาคส่วนต่างๆ ของสังคมมากขึ้น ซึ่งเป็นเหตุให้พระมีโอกาสเกี่ยวข้องกับสตรีมากขึ้นด้วย หลายครั้งก็ยากที่จะหลีกเลี่ยงการอยู่อย่างใกล้ชิดได้ เช่น เมื่อต้องขึ้นลิฟต์ไปด้วยกัน ต้องเดินทางข้ามคืนไปในพาหนะคันลำเดียวกัน ต้องนอนรักษาตัวในโรงพยาบาล ต้องโทรศัพท์ติดต่อกันงานที่แทบไม่มีโอกาสรู้ได้เลยว่าผู้ที่จะรับสายปลายทางจะเป็นหญิงหรือชาย ทำให้เป็นเรื่องยากที่พระจะรักษาพระวินัยส่วนนี้ให้บริสุทธิ์ได้

แค่ไหนจึงพอดี

ดีที่สุด พระภิกษุต้องพยายามเลี่ยงกิจกรรมใดๆ ที่อาจเป็นเหตุให้ต้องมีความสัมพันธ์กับสตรี ในลักษณะต้องห้ามตามพระธรรมวินัย เช่น ไม่คุยโทรศัพท์กับสตรี ไม่เดินทางข้ามคืนด้วยพาหนะสาธารณะที่มีสตรีร่วมเดินทางด้วย หากไปพบสตรีก็ต้องมีพระ เณร หรือโยมผู้ชายไปด้วย พูดคุยเฉพาะเรื่องที่เป็น โดยวัดหรือสำนักที่อยู่นั้นต้องมีกติกาสถาปนาหรือธรรมเนียมปฏิบัติของวัดที่ช่วยให้พระไม่ต้องเกี่ยวข้องกับสตรีโดยตรง เช่น ห้ามพระเข้าในพื้นที่ที่โยมผู้หญิงพัก มีเขตสงฆ์ที่สตรีห้ามเข้า เป็นต้น

ระดับดี พระภิกษุพยายามเกี่ยวข้องกับสตรีเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของหมู่สงฆ์ เพื่อรักษาศรัทธาและประโยชน์ของญาติโยม การพูดคุย ติดต่อกับโทรศัพท์ หรือใช้สื่อยุคใหม่กับสตรีทำเฉพาะในเรื่องที่จำเป็น เช่น ในกิจของสงฆ์ ให้ธรรมะ ขณะเกี่ยวข้องอยู่พยายามมีสติรักษาใจตนสำรวมระวังอย่างที่สุด ไม่เปิดโอกาสให้มีการพูดหรือการกระทำที่ไม่เหมาะสมเกิดขึ้น เดินทางค้างแรมในพาหนะร่วมไปกับสตรีเมื่อจำเป็นเท่านั้น พยายามมิให้สตรีสัมผัสร่างกาย เมื่ออาพาธหากเลือกได้เลือกรักษากับแพทย์

ผู้ชายก่อน ให้บุรุษพยาบาลดูแลก่อน หากจำเป็น
ต้องให้แพทย์หญิงหรือพยาบาลตรวจดูแลก็ให้ทำ
เท่าที่จำเป็น ให้สวมถุงมือก่อนสัมผัส ให้มีผู้ชายอยู่
ด้วย เป็นต้น

พอรับได้ พระที่พยายามปรับตัวให้เข้ากับ
ญาติโยมหญิงหรือชายได้ง่าย พูดคุยติดต่อโทรศัพท์
หรือใช้สื่อยุคใหม่ต่างๆ กับโยมชายหญิงตามปกติ
ทั่วไป ไม่ติดขัดที่จะเดินทางค้างแรมในพาหนะร่วม
ไปกับสตรีแต่เลือกที่นั่งที่เหมาะสม พูดคุยกับสตรี
สองต่อสองหรือหลายคนโดยไม่มีผู้ชายอยู่ด้วยใน
เนื้อหาและสถานที่ที่เหมาะสม ไม่มีเจตนาสัมผัสแตะ
เนื้อต้องตัวหรือร่างกายสตรี ไม่ขัดข้องที่จะให้แพทย์
พยาบาล หรือสตรีแต่ละต้องร่างกายเมื่ออาพาธ

เกินงาม พระภิกษุที่ชอบคลุกคลีอยู่กับสตรี
จนเกินพอดี พูดจาฉอเลาะ เยินยอ กระเช้าเย้า
เหยหยอ สองแง่สองง่าม หรือชวนให้คิดไปในทางที่ไม่
เหมาะสม แสดงอาการทำทางไปในเชิงเกี้ยวพาราสี
มีท่าทีสนิทสนมเกินควร ใช้เครื่องมือสื่อสารส่งภาพ-
เสียง ที่ไม่เหมาะสมไปให้ มักเดินทางพร้อมกับสตรี
โดยไม่มีผู้ชายร่วมเดินทางไปด้วย อยู่ในที่ลับตา
กับสตรีในเวลา สถานที่ เมื่อแต่งกายหรือโอกาสที่

ไม่เหมาะสม มีท่าทีพอใจที่ได้รับการบริการต่างๆ
จากสตรี เมื่อสตรีอยู่ใกล้ชิด หรือมาสัมผัสบิณฑ
ร่างกาย

รับไม่ได้ พระภิกษุที่มีก้อยู่ใกล้ชิดสตรีสอง
ต่อสองในสถานที่ไม่เหมาะสม ในโอกาส และเวลา
ที่ไม่สมควร อยู่ในที่ลับหูลับตาในเวลาตื่น หรือมี
พฤติกรรมที่สื่อว่าอาจมีสัมพันธ์ที่เกินเลยกับสตรี มี
ความพยายามสร้างสถานการณ์ จัดพิธี หรือมีเจตนา
ให้ได้ใกล้ชิด ได้สัมผัสถูกเนื้อต้องตัว หรือเห็นอวัยวะ
ที่พึงสงวนของสตรี เช่น ให้อาบน้ำมันต์ สัก เจิมใน
ตำแหน่งที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

ภาคสาม ส่องทางออก

ต้องย้ำอีกครั้งว่าตัวอย่างข้างต้นนั้นเป็นเพียงตุ๊กตาที่ยกขึ้นมาประกอบการทำความเข้าใจและหาทางออกในเรื่องนี้ หลายท่านอาจไม่เห็นด้วยกับเกณฑ์เหล่านี้ ขณะเดียวกันพฤติกรรมของพระก็อาจปนๆ กัน เรื่องนั้นท่านอยู่ในขั้นดี แต่เรื่องนี้ท่านต้องปรับปรุง พฤติกรรมที่ดูดีดูเคร่งครัดบางอย่างก็ไม่ได้หมายความว่าท่านจะปฏิบัติดีเสมอไป พระพุทธองค์ตรัสว่าภิกษุผู้ถืออยู่ป่าเพราะโง่เขลา ปราบณาลามก ฯลฯ ก็มีอยู่ มิใช่มีเฉพาะผู้ที่มักน้อยสันโดษต้องการขัดเกลากิเลสเท่านั้น

อย่างไรก็ตามตัวอย่างที่ยกมานั้นคงช่วยให้ฝ่ายฆราวาสญาติโยมเข้าใจวินัยของพระเพิ่มขึ้น เห็นถึงความละเอียดอ่อนและสัมพันธ์อยู่กับบริบทในยุคสมัยนั้น เช่น เราไม่เข้าใจว่าทำไมคนยุคนั้นจึงมองว่าการสวมรองเท้าสีดำส่วนหรือการนำฟูกหมอนของวัดไปแจกจ่ายเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม จนเป็นเหตุให้ทรงบัญญัติห้ามการกระทำเหล่านั้น ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อพระวินัยและการร่วมมือกันของ

ผู้เกี่ยวข้องฝ่ายต่างๆ เพื่อแก้ไขข้อจำกัดที่มีอยู่ จึงเป็นเงื่อนไขจำเป็นที่จะช่วยให้สถานการณ์ละเมิดพระวินัยคลี่คลายลงได้

ฝ่ายปกครองสงฆ์

คณะผู้บริหารในสังฆมณฑลนอกจากต้องเอาจริงเอาจังกำกับเจ้าคณะ พระสังฆาธิการ โดยเฉพาะเจ้าอาวาสของแต่ละวัดให้สอดส่องดูแล อบรม รวมถึงลงโทษผู้ที่ประพฤตินอกเรขาคติแล้ว ยังต้องมีมาตรการเชิงบวกสนับสนุนให้พระมีชีวิตที่สอดคล้องกับพระวินัยให้ได้มากที่สุด โดยทำหน้าที่ตัวแทนหมู่สงฆ์ขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้อำนวยความสะดวกให้พระภิกษุเพื่อให้ท่านดำเนินชีวิตในสังคมได้โดยไม่ละเมิดพระวินัย เช่น ช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทาง การศึกษา การใช้สาธารณูปโภค การรักษาพยาบาลที่ปัจจุบันพระยังต้องเสียค่าใช้จ่ายอยู่ (ในอดีตก่อนยุคบัตรทอง พระสามารถเข้ารับรักษาตัวได้ในโรงพยาบาลของรัฐ

ทุกแห่งโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย) อันเป็นเหตุให้พระองค์
มีทรัพย์ต้องใช้จ่ายในการดำรงชีพ

ฝ่ายบรรพชิต

พระแต่ละรูปก็ต้องเห็นความสำคัญและช่วย
กันรักษาพระวินัยให้เคร่งครัดที่สุด ต้องตระหนักว่า
เป็นการแสดงความกตัญญูของตนต่อพระศาสนา
ที่ทำให้ตนดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างสะดวกสบาย
ทุกวันนี้ เป็นหน้าที่ในการสืบทอดสิ่งที่หมู่สงฆ์ได้รักษา
สืบทอดกันมานับพันปี ไม่ควรพยายามโต้แย้งหรือ
หาเหตุผลเข้าข้างตนเพื่อการประพฤติด้อยลงใน
พระวินัย เพราะการบวชเข้าสู่ร่มกาสาวพัสตร์นี้
เป็นการร้องขอและแสดงความยินยอมด้วยตนเอง
ที่จะเข้ามาปฏิบัติตามข้อบัญญัติต่างๆ ที่ตนยอมรับ
อยู่ก่อนแล้ว หากเห็นว่าข้อปฏิบัติต่างๆ บิบบัคับจำกัด
เสรีภาพของตนเกินไปก็ลาสิกขาออกไปใช้ชีวิตเยี่ยง
ฆราวาสได้ นอกจากนี้ยังควรช่วยเหลือเพื่อนภิกษุ
เป็นกำลังใจให้กันและกันในการรักษาพระวินัยให้
บริสุทธิ์อยู่เสมอ

ภาครัฐและเอกชน

ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธ ได้อาศัย
อานุภาพของพระพุทธศาสนาช่วยให้บ้านเมืองนี้
สงบสุขร่มเย็นมาช้านาน รัฐรวมทั้งหน่วยงานภาค
เอกชนควรช่วยอำนวยความสะดวกให้พระอันเป็น
หนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของพระศาสนา ได้ใช้
ชีวิตอย่างสอดคล้องกับพระวินัยให้มากที่สุด ไม่เป็น
ฝ่ายสร้างเงื่อนไขกฎเกณฑ์ให้พระต้องปฏิบัติขัดต่อ
พระวินัย เช่น ให้รอรับบริการเช่นคนทั่วไปจนเลย
เวลาอัน เมื่ออาพาธให้จำวัดร่วมกับผู้ป่วยอื่นเกิน
๓ คืน เป็นต้น รวมทั้งต้องหามาตรการป้องกันมิให้
มีผู้เข้ามาหาผลประโยชน์ในทางที่ไม่เหมาะสมจาก
พระศาสนา ช่วยสอดส่อง กำราบ และขจัดพระที่
ประพฤตินในทางเสื่อมเสียออกไปด้วย

ฝ่ายคฤหัสถ์

ฆราวาสญาติโยมถือเป็นความหวังและเป็นช่อง
ทางที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการกำกับพฤติกรรม
ของพระภิกษุสงฆ์ เฉกเช่นที่ชาวเมืองโกสัมพีนคร
พุทธกาลได้ยับยั้งการทะเลาะวิวาทของภิกษุในเมือง
นั้น ได้สำเร็จ ด้วยการไม่ใส่บาตรพระทั้ง ๒ ฝ่ายจน

พระเหล่านั้นเกิดความสำนึกผิดยอมกลับคืนดีกัน
พลั้งแห่งการกำกับพฤติกรรมพระของฝ่ายญาติโยม
เช่นนี้ให้ผลยิ่งกว่าคำปราชญ์ของพระพุทธองค์ในครั้ง
นั้นเสียอีก

เป้าหมายสำคัญของการบัญญัติพระวินัยขึ้นมา
อย่างหนึ่งคือเพื่อยังคนที่ไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส และ
ทำให้คนที่เลื่อมใสอยู่แล้วเลื่อมใสยิ่งขึ้นไป ดังนั้น
เมื่อชาวพุทธที่มีความเลื่อมใสในพระศาสนาอยู่แล้ว
พบเห็นพฤติกรรมใดของพระภิกษุสงฆ์ที่ทำให้ตน
คลายความเลื่อมใส หรือจะทำให้คนที่ไม่เลื่อมใสอยู่
แล้วยิ่งไม่เลื่อมใส ควรถือเป็นหน้าที่ของเราชาวพุทธ
ที่ต้องช่วยกันยับยั้งพฤติกรรมนั้น

ควรเริ่มตั้งแต่การวางใจให้เป็นกลางไม่ด่วน
ตัดสินท่าน ยอมรับในความแตกต่างกันบ้างของ
พระแต่ละรูป แต่ละพื้นที่ แต่ละบทบาทที่ท่าน
รับผิดชอบอยู่ ในกลุ่มของพระที่ใส่ใจปฏิบัติตาม
พระวินัยอย่างเคร่งครัด เราต้องตระหนักว่าท่านมี
ความเข้มแข็งและยากลำบากในการดำเนินชีวิตเพียง
ใด ควรจะเข้าไปอุปฐากท่านอย่างไรที่ช่วยให้ท่าน
มั่นคงปฏิบัติต่อไปอย่างเต็มที่ ไม่เป็นฝ่ายทำให้ท่าน
ลำบากใจเพราะการดูแลท่านจนเกินพอดี

สำหรับพระที่ท่านปฏิบัติกิจเพื่อหมู่สงฆ์ ทำงาน
ส่วนรวมของพระศาสนาต้องสัมพันธ์อยู่กับโลก
กับระบบเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน ช่วยเกี่ยว
พันญาติโยมที่อาศัยอยู่ในเมืองประกอบพิธีกรรม
งานแต่ง งานศพ ช่วยงานเผยแผ่พระศาสนา เป็น
ที่ปรึกษา เป็นกำลังใจเมื่อญาติโยมมีความทุกข์
ฝ่ายฆราวาสควรต้องเข้าใจการใช้ชีวิตของท่านที่
อาจมีบางด้านที่ไม่สามารถปฏิบัติให้สอดคล้อง
กับพระวินัยได้ ต้องปรับตัวไปตามสภาพสังคม จึง
ควรต้องหาโอกาสเข้าไปช่วยเหลืองานท่านอย่าง
เหมาะสม หาระบบ หาคคน หรือเรียกร้องให้หน่วย
งานที่เชื่อถือได้เข้ามาสนองงานของวัดหรือช่วยรับ
ภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ แทนท่าน

การดูแลภิกษุสงฆ์

ในส่วนพฤติกรรมของพระภิกษุ เรื่องใดที่คลาด-
เคลื่อนย่อหย่อนจากพระวินัยไป แม้ญาติโยมจะพอ
รับได้และเข้าใจถึงความจำเป็นที่ท่านต้องปฏิบัติ
เช่นนั้น แต่ก็ไม่ควรนิ่งนอนใจควรเสาะหาวิธีช่วย
เหลือให้ท่านรักษาพระวินัยให้ได้ดียิ่งขึ้นกว่านี้อีก
แสดงออกว่าญาติโยมพร้อมที่จะช่วยเหลือท่านให้
เคร่งครัดในพระวินัยมากกว่านี้ การจะทำเช่นนี้ได้

ฝ่ายโยมก็ต้องศึกษาพระธรรมวินัยเพิ่มขึ้นเพื่อจะทราบว่ามันทำอะไรได้ไม่เหมาะสม และไม่ใช่ว่าฝ่ายที่ทำให้ท่านต้องผิดวินัยเสียเอง ไม่ต้องให้ท่านลำบากใจกล่าวปฏิเสธในเรื่องที่โยมทำไม่เหมาะสม เช่น ไม่ขอหวย หรือของหลังจากท่าน ไม่จัดเนื้อดิบถวาย ช่วยจัดพาหนะ อาหารถวายเมื่อท่านต้องเดินทาง เป็นต้น

เมื่อพบพระที่แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม พุทธศาสนิกชนไม่ควรปล่อยปละละเลยถือเป็นเรื่อง “ชั่วชางชี ดีชางสงฆ์” แต่ให้ถือเป็นหน้าที่ของชาวพุทธที่ต้องช่วยกันรักษาพระศาสนาไม่ให้มัวหมอง ซึ่งสามารถทำได้หลายระดับ ตั้งแต่ไม่ไหว ไม่แสดงการเคารพ ไม่ทำบุญด้วย ปฏิเสธไม่ขาย ไม่ถวายสิ่งที่ไม่เหมาะสมให้ท่าน หรือเรียนท่านตรงๆ ว่าทำแบบนี้ไม่เหมาะสมกับฐานะท่าน อาจต้องแจ้งเจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล อำเภอที่ท่านสังกัด แจ้งตำรวจ แจ้งสื่อให้ช่วยตรวจสอบข้อเท็จจริง หรือเก็บหลักฐานไว้ช่วยยืนยันการกระทำผิด ทั้งนี้ขึ้นกับความรุนแรงของสถานการณ์ที่พบและความสามารถที่แต่ละคนจะทำได้ด้วย พร้อมกันนั้นต้องทำด้วยความรอบคอบ ใช้ปัญญาพิจารณาไม่ให้ตนเองหรือครอบครัวต้องเดือดร้อนจากอิทธิพลหรือความพาลของผู้เสีย

ผลประโยชน์ด้วย

สิ่งสำคัญที่เราต้องชัดเจนก่อนทำเรื่องนี้คือ ต้องมั่นใจว่าการกระทำเหล่านี้ไม่บาป ไม่ใช่การล่วงเกินพระภิกษุ ไม่ได้ลบหลู่ผู้ทรงศีล แต่กลับเป็นสร้างบุญกุศลอันยิ่งใหญ่ที่ได้ช่วยรักษาพระศาสนาให้บริสุทธิ์ยั่งยืน ทั้งนี้ต้องทำด้วยความรอบคอบ ไม่ทำด้วยอคติหรือด้วยความโกรธเกลียดส่วนตัว โดยตั้งใจให้เป็นกุศลว่าเรากำลังช่วยพระพุทธศาสนาจัดอลัชชีและผู้ที่เข้ามาหาประโยชน์จนทำให้ศาสนาเรามัวหมอง

เริ่มต้นได้ทันที

พระพุทธองค์ทรงออกแบบสังคมสงฆ์ไว้อย่างประณีตลงตัว ส่งผลให้หมู่สงฆ์สามารถดำรงชีวิตทำหน้าที่สืบทอดพระธรรมวินัยรวมทั้งข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ อย่างไม่บกพร่องมากกว่า ๒,๖๐๐ ปีแล้ว หลักการสำคัญอย่างหนึ่งที่ค้ำจุนสังฆะนี้ไว้คือการให้ภิกษุเลี้ยงชีพอยู่โดยพึ่งพิงญาติโยม จะปลื้มตัวตัดขาดออกจากสังคมโดยสิ้นเชิงไม่ได้ การที่ญาติโยมจะยอมเลี้ยงดูพระภิกษุสงฆ์ผู้ที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อนเลยนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายนัก นอกเหนือจากการแสดงให้เห็นว่าพระนั้นมีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย

แล้วยังต้องทำตัวให้น่าเคารพเลื่อมใสศรัทธา และมีคุณค่าต่อสังคมนั้นด้วย

เมื่อใดที่หมู่ภิกษุเริ่มรู้สึกว่าคุณสามารถครองสมณเพศอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งญาติโยม (อาจเพราะมีเงินเดือน หาเงินได้เอง ฯลฯ) ขณะที่ญาติโยมก็รู้สึกว่าเราไม่จำเป็นต้องใส่ใจดูแลพระภิกษุก็ได้ (เพราะคิดว่ามีคนอื่นดูแลอยู่แล้ว เพราะไม่มีเวลา หรือไม่อยากดูแลก็ตาม) เมื่อนั้นหายนะภัยที่ใหญ่หลวงกำลังคืบคลานเข้าสู่พระพุทธศาสนาและหมู่สงฆ์ เพราะพุทธบริษัทแตกสามัคคีไม่เอื้อเฟื้อดูแลกัน อันเป็นภัยที่ยิ่งใหญ่กว่าภัยจากภายนอกหรือศาสนาอื่นมาคุกคามเสียอีก

พระภิกษุที่มีจริยาวัตรตรงตามหลักพระวินัย สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน จะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนดังที่กล่าวมา แต่พลังสำคัญที่สุดมาจากฆราวาสญาติโยม การให้ข้าว

ให้น้ำถวายการดูแลพระภิกษุสงฆ์นั้นแหละคือพลังสำคัญที่จะกำกับความเป็นไปในวิถีชีวิตของพระภิกษุได้อย่างรวดเร็วและเด็ดขาด

ถึงเวลาแล้วที่ฝ่ายฆราวาสญาติโยมต้องเริ่มขยับตัว ด้วยการทำความเข้าใจเรื่องบุญบาปให้ชัดเจน ศึกษาถึงชีวิตของพระที่เหมาะสม แล้วหันมาใส่ใจพระที่เรา กำลังจะทำบุญด้วย หากเห็นว่าท่านทำสิ่งใดไม่เหมาะสมกับบอกเตือนด้วยความปรารถนาดี โดยรู้ซึ้งว่านี่คือทำบุญที่ยิ่งใหญ่ต่อพระพุทธศาสนา ไม่ปล่อยปละละเลย หรือเป็นฝ่ายชักนำท่านไปในทางที่ไม่เหมาะสมไม่ควรเสียเอง พลังที่ยิ่งใหญ่ของฆราวาสนี้เองจะช่วยให้หมู่สงฆ์ตั้งตรง ดำรงอยู่อย่างมั่นคงคู่พระพุทธศาสนาในสังคมไทยไปได้ตราบนานเท่านาน

เครือข่ายพุทธิกา

การจะรักษาพระศาสนาให้ยั่งยืนนั้นมีใช้หน้าที่ของใครคนหนึ่งหรือบุคคลใดเพียงกลุ่มเดียวทั้งมิใช่เป็นความรับผิดชอบที่จำกัดอยู่กับพระสงฆ์หรือรัฐบาลเท่านั้น หากเป็นหน้าที่ของชาวพุทธทุกคนและเป็นความรับผิดชอบที่พระพุทธรองค์ทรงมอบหมายแก่พุทธบริษัททั้งหลาย

ดังนั้นเมื่อถึงคราวที่พระพุทธรศาสนาประสบภาวะวิกฤต จึงควรที่ชาวพุทธทุกคนจะร่วมมือกันอย่างเต็มกำลังความสามารถเพื่อฟื้นฟูพระพุทธรศาสนาให้เจริญงอกงามและกลับมามีความหมายต่อสังคมไทยรวมทั้งยังประโยชน์แก่สังคมโลก

ด้วยเหตุนี้ “เครือข่ายพุทธิกา” จึงเกิดขึ้น เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการมีองค์กรประสานงานในภาคประชาชนสำหรับการเคลื่อนไหวผลักดันให้มีการฟื้นฟูพระพุทธรศาสนาอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

เครือข่ายพุทธิกา ประกอบด้วยองค์กรสมาชิก ๙ องค์กร ได้แก่ มูลนิธิโกมลคีมทอง มูลนิธิเด็ก มูลนิธิพุทธธรรม มูลนิธิสุขภาพไทย มูลนิธิसानแสงอรุณ มูลนิธิสายใยแผ่นดิน เสมสิกขาลัย มูลนิธิเมตตาธรรมรักษ์ และกลุ่มเสขิยธรรม